

สถาบันครอบครัวกับคุณภาพคน

กัมเศรฐกิจ

■ **ศ.ดร.พีริยะ ผลพิรุฬห์**
 คณะพัฒนากิจการเศรษฐกิจ
 และวิทยาลัยนานาชาติ
 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
 www.econ.nida.ac.th;
 piriya.pholphirul.blogspot.com

นอกจากจะเป็นช่วงเวลาของเทศกาลสงกรานต์แล้ว วันหยุดยาวที่ผ่านมายังมีวันสำคัญที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวสองวัน ได้แก่ วันผู้สูงอายุ (วันที่ 13 เม.ย.) และวันครอบครัว (วันที่ 14 เม.ย.) ครอบครัวเป็นสถาบันแรกของการเป็นมนุษย์ และเป็นสถาบันที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของประเทศ เนื่องจากครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่ทำหน้าที่ในการหล่อหลอมและขัดเกลาความเป็นมนุษย์ให้กับสมาชิกในครอบครัว ด้วยการอบรมเลี้ยงดู ให้ความรักและความอบอุ่น เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวเติบโตมาเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ

งานศึกษาในเรื่องของครอบครัวศึกษา (Family Studies) ได้พยายามอธิบายถึงปัจจัยทางด้านครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างครอบครัว วัฒนธรรมของครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ระดับการศึกษาของพ่อแม่ เป็นต้น โดยโครงสร้างครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของบุคคลหนึ่งในระยะยาว อย่างเช่นในด้านคุณภาพการศึกษา งานศึกษาของ ศิวัช เทียมทัต (2559) ได้ทำการประมาณการผลกระทบของโครงสร้างครอบครัวที่มีต่อการพัฒนาทักษะทางปัญญาของเด็ก โดยใช้ข้อมูลรายนักเรียน (Student-Level Data) จากโครงการประเมินผลนักเรียนในระดับนานาชาติ หรือ PISA (Programme for International Student Assessment) ของประเทศไทย พบว่าการอาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีพ่อแม่ไม่ครบถ้วนนั้น ส่งผลทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของเด็กในทุกด้าน จากการประมาณการว่าเด็กที่อาศัยอยู่กับพ่อหรือแม่คนเดียวคนหนึ่ง จะมีผลการประเมินสมรรถนะทางด้านการอ่าน ด้านคณิตศาสตร์ และด้านวิทยาศาสตร์ต่ำกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ประมาณร้อยละ 1.64 และร้อยละ 2.49 และร้อยละ 1.54 ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในขณะที่เด็กที่ไม่อาศัยอยู่กับทั้งพ่อและแม่นั้น ก็มีผลการประเมินสมรรถนะทั้งสามด้านต่ำกว่าเด็กที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่เช่นเดียวกัน โดยมีผลการประเมินสมรรถนะทางด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ต่ำกว่า ประมาณร้อยละ 5.70 และร้อยละ 5.61 และร้อยละ 4.82 ตามลำดับ ซึ่งผลที่พบนี้ก็สอดคล้องกับงานวิจัยของผมอีกชิ้นหนึ่งที่มีชื่อว่า "ครูเศรษฐศาสตร์" (พีริยะ ผลพิรุฬห์, 2558) ซึ่งพบว่า การเอาใจใส่ในการเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียน (เช่น การมีเวลาในการพูดคุยในครอบครัว หรือการใช้เวลาด้วยกันในกิจกรรมต่างๆ) จะส่งผลต่อผลการเรียนที่สูงขึ้นของลูกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากคุณภาพมนุษย์ที่วัดจากด้านสติปัญญา อย่างเช่นคะแนนสอบ PISA แล้ว การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวยังส่งผลต่อพัฒนาการทางด้านทักษะทางอารมณ์ของเด็กในครอบครัวด้วยเช่นกัน จากงานศึกษาของ Aumeboonsuke (2016) พบว่าเด็กที่ได้รับการสนับสนุนจากพ่อแม่ในด้านต่างๆ จะมีระดับของความสุขมากกว่าการสนับสนุนจากเพื่อน นอกจากนี้การได้รับการสนับสนุนจากพ่อแม่

ยังส่งผลต่อการมีความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-Efficacy) ที่สูงขึ้นตามมาอีกด้วย ในด้านของฐานะครอบครัว พบว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน แต่ถ้าครอบครัวนั้นได้รับการสนับสนุนจากพ่อและแม่ เด็กคนนั้นจะมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้น

งานศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า นอกจากครอบครัวจะส่งผลต่อการพัฒนาทางด้านสติปัญญาแล้ว ครอบครัวที่อบอุ่นและแข็งแรงยังเป็นเกราะคุ้มกันในการสร้างความเชื่อมั่นและสร้างความสุขให้กับคนคนนั้นด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งผลที่พบนี้จะสอดคล้องกับงานวิจัยของผมที่ทำร่วมกับ รศ.ดร.บังปอนด์ รักอำนวยกิจ (Rukumnuaykit and Pholphirul, 2016) ที่พบว่าระดับความสุขของบุคคลหนึ่งในครอบครัวจะเพิ่มสูงขึ้น ถ้าคนในครอบครัวโดยเฉลี่ยมีระดับความสุขที่สูงหรือพูดอีกนัยหนึ่งก็คือ “ความสุขของคนคนหนึ่งมาจากครอบครัวที่เป็นสุข” นั่นเอง

สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันที่มีความสำคัญในการพัฒนาทุนมนุษย์ของประเทศ นโยบายที่เน้นในการรักษาความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว จึงเป็นนโยบายที่สำคัญและมีประสิทธิผลสูงต่อการพัฒนา (ทุนมนุษย์) ของประเทศไทยในระยะยาว ๓๓

อ้างอิง :

พิริยะ ผลพิรุฬห์ (2558) ครูเศรษฐศาสตร์ : กรุงเทพ : สำนักพิมพ์ พี.เอ.ลิฟวิ่ง

ศิวัช เทียมทัต (2559) โครงสร้างครอบครัวกับทักษะทางปัญญาของนักเรียนไทย, พัฒนาการเศรษฐกิจปริทรรศน์, 10(1) : 61-83.

Aumeboonsuke, Vesarach (2016) Parents or Peers, Wealth or Warmth? : The Impact of Social Support, Wealth, and a Positive Outlook on Self-Efficacy and Happiness, mimeo.

Rukumnuaykit, Pungpond and Pholphirul, Piriya (2016) “Happiness from Social Capital : An Investigation of Micro Data from Rural Thailand”, Community Development, Forthcoming.